

การประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม*

EDUCATION QUALITY ASSURANCE ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES

ฉันทนา ภูมมา

Miss Chantana Phumma

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: cyomok@gmail.com

บทคัดย่อ

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้วยกลไกการควบคุม ตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น การนำหลักพุทธธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษาจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะหลักธรรมมาภิบาล ได้แก่ หลักนิติธรรม ที่ทุกคนต้องเคารพกฎหมาย เข้าใจข้อบังคับและยอมปฏิบัติตาม หลักความโปร่งใส ซึ่งทุกคนต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันสามารถตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ แสดงความคิดเห็นได้ หลักความรับผิดชอบ ใส่ใจทุกปัญหา แก้ปัญหาร่วมกัน หลักคุณธรรม โดยยึดถือในความดีงาม และหลักความคุ้มค่า ในการจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดของตนเอง และหลักพุทธธรรมอีกข้อหนึ่งได้แก่ หลักอริยสัจ 4 ซึ่งจะเป็นตัวประเมินคุณภาพของการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะลำดับแรกเราจำเป็นต้องรู้สภาพปัญหาของสถานศึกษาของตนเองให้เสียก่อน เมื่อพบปัญหาแล้วหาแนวทางการแก้ไข ซึ่งตรงกับหลักนิโรธ ที่เราต้องค้นหาต้นตอของปัญหา และแก้ไขปัญหตามหลักของการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพโดยใช้มรรคมืองค์ 8 ประการ โดยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในหน่วยงานของตนเองก่อน สร้างกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และเมื่อทำงานเป็นทีม และร่วมแรงร่วมใจกันอย่างพยายาม ทำให้เกิดกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพการศึกษา, หลักพุทธธรรม

*Received: 21 January 2021 ; Revised: 5 March 2021; Accepted: 19 April 2021

Abstract

Quality Assurance It is an evaluation and quality monitoring. according to educational standards with control mechanism check the educational quality management system organized by the school The adoption of Buddhist principles as part of the quality assurance of education is therefore very important. In particular, the principles of good governance include the rule of law that everyone must respect the law. understand the regulations and agree to abide by them transparency principle which everyone must have mutual trust that can be checked Principles of participation, sharing ideas, sharing and expressing opinions principle of responsibility pay attention to every problem Solve problems together, moral principles by adhering to goodness and value principle to manage their own limited resources and another principle of Buddha Dharma The Four Noble Truths, which will be a good assessment of the quality of educational management. Because first, we need to know the problem conditions of our own educational institutions. When a problem is found, find a solution. which corresponds to the principle of Nirodha that we have to find the root of the problem and solving problems according to the principles of quality monitoring and assessment by using the Eightfold Path by creating a correct understanding in one's own organization first Create a creative process and hands working as a team and working together to make an effort resulting in the process of quality assurance of education in accordance with the true Buddhist teachings

Keywords: Educational Quality, Buddhist Principles

บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมนั้น เป็นการประกันคุณภาพที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยใช้หลักพุทธธรรมมาเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการประเมิน ตรวจสอบ ติดตามคุณภาพของผู้เรียน โดยมีกลไกในการควบคุม ตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์

ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล และตามประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ให้สถานศึกษา แต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือและแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชาชนเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยการพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียม และจัดให้มีระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) โดยควรมีหลักพุทธธรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการประกันคุณภาพการศึกษา คือ หลักธรรมมาภิบาล ได้แก่ นิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา ๓๑ กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และการอาชีวศึกษา แต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่น ที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬา ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา และราชการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือราชการที่สังกัดกระทรวง เห็นได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษานั้นควรมีหลักธรรมมาภิบาลในการขับเคลื่อน และยังมีหลักพุทธธรรมอีกหนึ่งข้อ ได้แก่ หลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนสถานศึกษาที่ถูกประเมิน ที่จะมองตัวเอง อันได้แก่ มองเห็นสภาพปัญหาของตนเอง คือ ทุกข์ มองเห็นต้นเหตุของสภาพปัญหา คือ สมุทัย มุ่งสู่การดับสภาพปัญหาของตน คือ นิโรธ โดยการหาหนทางแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาของตนเอง คือ มรรคมีองค์ 8 ประการนั่นเอง

ทำไมต้องประกันคุณภาพการศึกษา

ยุคของข้อมูลข่าวสาร (Information Technology) ที่มีการสื่อสารไร้พรมแดนเป็นผลจาก “กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization)” การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม มีการปรับตัวและเรียนรู้ให้ทันกับยุคและสมัย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รายละเอียดในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มีสาระเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีสาระสำคัญ 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย และหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่ง อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก ที่สำนักงานดังกล่าวรับรองที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2563) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 9 ให้ยกเลิกความในมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานที่กำหนดให้สำนักงาน

รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2563) ดังนั้น การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ ระบบการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ ประสิทธิภาพเป็นยุทธวิธีในการพัฒนาประเทศ อีกทั้งเป็นการตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานให้ได้คุณภาพที่ประชาชนให้การยอมรับต่อสาธารณชนได้อีกด้วย

การประกันคุณภาพการศึกษาคืออะไร

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุม ตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่า สถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่กำกับดูแล (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2563) การประกันคุณภาพการศึกษาแบ่งได้ ดังนี้

1. การประกันคุณภาพภายใน (Internal Quality Assurance) คือ การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

2. การประกันคุณภาพภายนอก (External Quality Assurance) คือ การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2563)

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้วยกลไกการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล ได้แก่ การประกันคุณภาพภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง

การประกันคุณภาพการศึกษามีกระบวนการอย่างไร

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย 3 กระบวนการ ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นกระบวนการดำเนินการของหน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาในการกำหนด มาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ หลังจากนั้นหน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาจัดทำแผน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ใน ด้านการพัฒนาหลักสูตร สื่อการพัฒนาครูและบุคลากร ธรรมเนียมสถานศึกษา ระเบียบการสอน การแนะแนว การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ทั้งนี้จะเน้นระบบและกลไกการปฏิบัติงานตามแผน ติดตาม กำกับการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) เป็นการดำเนินการของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในการยืนยันเป้าหมายที่กำหนดมุ่งไปสู่มาตรฐานที่ต้องการโดยการดำเนินการดังนี้

2.1 การตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานทั้งระบบด้วยตนเองของสถาบันการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและรายงานผลต่อผู้ปกครองและผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

2.2 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษา โดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและ/หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

3. การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นการประเมินค่าระดับคุณภาพของกิจกรรมเฉพาะอย่างในหน่วยงาน เช่น คุณภาพการจัดการศึกษา คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของการสอน เป็นต้น

3.1 การประเมินคุณภาพภายในจะใช้วิธีการศึกษาตนเอง (Self Study) และการประเมินตนเอง (Self Assessment)

3.2 การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการดำเนินงาน โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อประเมินผลและรับรองว่า สถาบันการศึกษาจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ (ศูนย์เครือข่าย สมศ.มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2563)

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ 3 กระบวนการ ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ สู่การจัดทำแผนเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพสู่มาตรฐานที่กำหนด อาทิ แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี หลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ในระหว่างการดำเนินงานหรือเมื่อสิ้นปีการศึกษาใช้กลไกการตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) เพื่อยืนยันว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนด มุ่งไปสู่มาตรฐานที่ต้องการ โดยระบบการตรวจสอบตนเอง และระบบการติดตามตรวจสอบจากหน่วยงานต้นสังกัดให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ และยืนยันระดับคุณภาพของการดำเนินงานโดยการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) โดยระบบการประเมินตนเอง (Self Assessment) ปีละหนึ่งครั้ง และการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน (สมศ.) หนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับแต่การประเมินครั้งสุดท้าย ซึ่งปัจจุบันเป็นการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ (รอบสี่) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบยืนยันผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา และมีใช้การประเมินเพื่อรับรองผลว่า “ผ่าน” หรือ “ไม่ผ่าน” แต่เป็นการประเมินเพื่อ “พัฒนา” โดยสถานศึกษานำข้อเสนอแนะไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาแนวทางอย่างไร

การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษามีแนวทางการดำเนินการ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561) ดังนี้

1. สถานศึกษาแต่ละแห่งต้องจัดให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตาม

มาตรฐานการศึกษาและจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา เป็นประจำทุกปี

2. การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการตัดสินระดับคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นไปตามหลักการตัดสิน โดยอาศัยความเชี่ยวชาญ (expert judgment) และการตรวจทานผลการประเมิน โดยคณะกรรมการประเมินในระดับเดียวกัน (peer review) โดยเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ คณะกรรมการประเมินต้องมีความรู้รอบด้าน และวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันในการตัดสิน เพื่อให้ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งจะไม่ใช้การให้คะแนนตามความคิดเห็นของคนใดคนหนึ่ง

3. การประเมินคุณภาพภายใน เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องตรวจสอบและประเมินตนเองตามสภาพบริบทของสถานศึกษาที่แท้จริง โดยให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพผนวกกับการประเมินเชิงปริมาณควบคู่กันไป การตัดสินคุณภาพของสถานศึกษา ให้ใช้เกณฑ์การให้คะแนนผลงานหรือกระบวนการที่ไม่แยกส่วนหรือแยกองค์ประกอบในการกำหนดคะแนนประเมิน แต่เป็นการประเมินในภาพรวมของผลการดำเนินงาน หรือกระบวนการดำเนินงาน (holistic assessment)

4. การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานภายในของสถานศึกษา ให้สถานศึกษากำหนดเป้าหมายและเกณฑ์การประเมินตามสภาพบริบทของสถานศึกษาเอง เพื่อตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษา โดยให้ยึดหลักการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและสะท้อนคุณภาพการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดตามมาตรฐานของสถานศึกษา

5. การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เน้นการประเมินตามหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามสภาพจริงของสถานศึกษา (evidence based) โดยเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมและสะท้อนคุณภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนและมีเป้าหมาย การประเมินเพื่อการพัฒนาลดภาระการจัดเก็บข้อมูลและเอกสารที่ไม่จำเป็นในการประเมินแต่ข้อมูลต้องมีความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบผลการประเมินได้ ตามสภาพบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ

6. คณะที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ควรศึกษามาตรฐานการศึกษา และประเด็นพิจารณาที่กำหนดให้เข้าใจถ่องแท้ก่อนดำเนินการประเมินคุณภาพสถานศึกษาของตนหลังประเมิน แล้วให้แจ้งผลการประเมินและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาสรุปและเขียนรายงานการประเมินตนเอง (self-assessment report)

7. ในการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้สถานศึกษาดำเนินการ โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งและในการ

ประเมินคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม

8. ข้อควรตระหนักในการประเมินคุณภาพภายใน

8.1 ผู้ประเมินควรมีความรู้ลึกและเข้าใจบริบทของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งในแง่มุมของภาระงานโครงสร้างเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริหารและการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และมีประสบการณ์เพียงพอ เพื่อการช่วยชี้แนะการปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็น เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาอย่างแท้จริง

8.2 ผู้ประเมินควรวิเคราะห์ข้อถกเถียงด้วยใจเป็นกลาง โดยพิจารณาจากข้อมูลหลักฐานที่เก็บรวบรวมจากหลาย ๆ ด้าน ทั้งข้อมูลปัจจุบันและผลการประเมินการดำเนินงานที่ผ่านมา (อาจพิจารณาย้อนหลัง 3 ปี) ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาว่าอยู่ในระดับใด

8.3 สิ่งที่มีคุณค่ามากที่สุดที่ได้รับจากการประเมินภายในของสถานศึกษาคือ การได้รับข้อเสนอแนะ คำแนะนำ แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริง ดังนั้น ผู้ประเมินจึงควรรู้ความเคลื่อนไหวของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาระบบการเรียนการสอน

8.4 การกำหนดระยะเวลาดำเนินการประเมินภายในของสถานศึกษานั้น ให้สถานศึกษา กำหนดได้เองตามความเหมาะสม แต่ควรสอดคล้องกับสภาพและบริบทของการดำเนินงาน เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหลักฐาน เช่น แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแผนการเรียนรู้อันทีหลังสอนรายงานประชุม เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเอกสารหลักฐานต่าง ๆ นั้น เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ไม่ใช่การสร้างเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม

8.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของการสังเกตและสัมภาษณ์นั้น ควรกระทำด้วยความระมัดระวัง ต้องสร้างความรู้สึกร่วมกันมากกว่าการจับผิด หรือการกล่าวโทษ และควรพูดคุย สอบถามด้วยความสุภาพ และสร้างความไว้วางใจเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีทิศทางประเมินอ้างอิงจากระบบการประกันคุณภาพภายใน ตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและจัดส่งรายงานผลการ

ประเมินตนเอง (SAR) ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการตัดสินระดับคุณภาพตามมาตรฐานเป็นไปตามหลักการตัดสินอาศัยความเชี่ยวชาญ (expert judgment) และการตรวจทานผลการประเมิน โดยคณะกรรมการประเมินในระดับเดียวกัน (peer review) เทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานสถานศึกษาที่ต้องตรวจสอบและประเมินตนเอง ตามสภาพบริบทของสถานศึกษาที่แท้จริง โดยให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่กัน ใช้เกณฑ์การให้คะแนนผลงานหรือกระบวนการที่ไม่แยกส่วนหรือแยกองค์ประกอบการประเมิน และตัดสินคุณภาพในภาพรวม เน้นการประเมินตามหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามสภาพจริงของสถานศึกษา (evidence based) ยึดหลักการประเมินเพื่อการพัฒนา ลดภาระการจัดเก็บข้อมูลและเอกสารที่ไม่จำเป็น ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

คุณลักษณะของผู้ประเมินคุณภาพสถานศึกษา

ผู้ประเมินคุณภาพสถานศึกษา ควรมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะ รวมทั้งบุคลิกภาพและเจตคติ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561) ได้แก่ 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการประเมินคุณภาพสถานศึกษาเป็นอย่างดี 3) เข้าใจบริบทของสถานศึกษา และมีทักษะการประเมินตามสภาพจริงและการประเมินแบบองค์รวม (holistic assessment) เป็นอย่างดี 4) มีบุคลิกภาพที่ดีสุภาพเรียบร้อยยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ สุขุมรอบคอบและมองโลกในแง่ดี 5) ตรงต่อเวลาและรักษาเวลา 6) มีทักษะในการติดต่อสื่อสารอย่างเป็นกัลยาณมิตร 7) มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม 8) มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า 9) มีทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ 10) มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปความ 11) มีความสามารถในการให้ข้อเสนอแนะอย่างชัดเจนและตรงประเด็น 12) มีความสามารถในการสรุปและจัดทำรายงานการประเมิน คุณภาพภายในสถานศึกษาได้ อย่างถูกต้องเชื่อถือได้และทันเวลา 13) มีคุณธรรมจริยธรรมและอุทิศตนในการปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ 14) มีความเชื่อมั่นในระบบประกันคุณภาพการศึกษา 15) มีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษาและเจตคติที่ดีต่อการประเมิน

การประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรม

การขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลประกอบด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ควรใช้หลักธรรมาภิบาล 6 หลัก ที่สำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ระบุว่า ในการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีควรส่งเสริมให้สังคมไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญ 6 หลัก (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ ให้เป็นธรรม และมีความทันสมัย เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมพร้อมใจปฏิบัติตามข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครอง ภายใต้กฎหมาย โดยการนำหลักมาปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงเรื่องความเป็นธรรม เพราะ เมื่อกฎหมายมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นประชาชนก็จะมองว่ากฎหมายเป็นเรื่องเข้าใจยาก อันนำไปสู่การเกิดความหวาดระแวงว่าจะกลายเป็นผู้ถูกแสวงหาประโยชน์จากผู้ใช้กฎหมายเหล่านั้น ทั้งนี้เพื่อ สร้างความรู้สึกที่เป็นธรรมภาครัฐจึงจำเป็นต้องทำให้กฎหมายเป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายขึ้น มีการให้ความรู้ เผยแพร่เนื้อหาเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในสังคม

2. หลักความโปร่งใส คือ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของประชาชนและ ภาครัฐ โดยการปรับปรุงกลไกการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

3. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ในการตัดสินใจ ปัญหาสำคัญของประเทศ ทั้งประชาชนยังต้องมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นอีกด้วย

4. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่การตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม ความใส่ใจปัญหา สาธารณะ และความกระตือรือร้นที่จะมุ่งแก้ไขปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่ แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

5. หลักคุณธรรม คือ การยึดถือในความดีงามถูกต้องเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน และเป็น การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตามไปพร้อมกัน เพื่อให้ประชาชนมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ และประกอบอาชีพสุจริตอันนำไปสู่การสร้างนิสัย ประจำชาติ

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วม

การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) สถานศึกษาสามารถประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็น ธรรมะที่จะนาระบบการประกันคุณภาพให้ประสบความสำเร็จ ดุจรณำคนไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตน ต้องการได้แก่ 1) ทุกข์ คือ การได้รู้จักสภาพปัญหาของสถานศึกษาของตนเองตามความเป็นจริง ย่อมทำ

ให้เห็นหนทางแก้ได้ดีกว่าคนอื่นเสมอ 2) สมุทัย คือ ต้นตอของสภาพปัญหาที่สถานศึกษาประสบอยู่หรือ เหตุเกิดของปัญหาที่กระทบระบบของสถานศึกษา 3) นิโรธ คือการดับของสภาพปัญหานั้น โดยตั้งจิตไว้ในศรัทธา ศีล สุตะ จาคะและปัญญา ตั้งเป้าหมายอนาคตชีวิตที่ดีไว้ ตั้งใจมั่นคงที่จะทำสิ่งที่ดีเป็นสุจริต เช่น ควรนั่งที่ไหน ควรทำอะไร ควรพูดอย่างไร และ 4) มรรคมืองค์ 8 ประการ คือ สัมมาทิฏฐิ คือ ความเห็นถูก สัมมาสังกัปปะ คือความคิดดี สัมมาวาจา คือพูดจาดี สัมมากัมมันตะ คือการทำดี สัมมาอาชีวะ คือการงานสุจริต สัมมาวายามะ คือความขยันพยายาม สัมมาสติ คือการมีสติอยู่ตลอดเวลา และสัมมาสมาธิ คือ การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ นุ่มนวลควรแก่การงาน สถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่ใกล้ชิดกับชุมชนและท้องถิ่นมากที่สุด สามารถนำหลักอริยสัจ 4 มาใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ ได้แก่ ด้านสถานที่ภายในสถานศึกษาใช้หลัก “ทุกข์” คือการดำเนินการปรับให้สถานศึกษามีความร่มรื่น ร่มเย็น ปลอดภัย มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมชวนให้ใฝ่หาความรู้ ห้องน้ำ อาคารเรียน อาคารประกอบพร้อมใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรยากาศทางกายภาพเป็นบรรยากาศในเชิงบวก การใช้หลัก “สมุทัย” คือ การที่ผู้บริหารเข้าใจในตัวบุคลากรภายในสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี ทุกคนมีความรับผิดชอบเป็นกัลยาณมิตรต่อกันช่วยเหลือเกื้อกูลกันมีความรักและศรัทธาในงานจัดการศึกษา มีการทำงานภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมความสุข ความเจริญงอกงามเป็นไปในทิศทางเจริญ เมื่อสถานศึกษามีสถานที่ดี มีครูที่ดีบุคลากรภายในดี เป็นแบบอย่างกับผู้ใกล้ชิดโดยเฉพาะนักเรียนผู้ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่สะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาว่าจะบังเกิดผลได้ตามวัตถุประสงค์ คุณลักษณะของนักเรียนตามหลัก “นิโรธ” คือการที่นักเรียนรู้จักใฝ่เรียนรู้ ตั้งตนชอบในการเรียนที่ดี ประพฤติปฏิบัติดีมีคุณธรรม ชื่อเสียงรางวัลที่สถานศึกษาได้รับได้แก่ รางวัลนักเรียน รางวัลครู รางวัลสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ เป็นการสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ได้การยอมรับจากบุคคลทั่วไปซึ่งทุกสิ่งประกอบกันให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาเรียกว่า เกิดผลตามหลัก “มรรคมืองค์ 8 ประการ” นั้นเอง

กระบวนการสุดท้ายคือ การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยบุคคลในสถานศึกษาประเมินตนเองและโดยผู้ทรงคุณวุฒิตามประกาศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและประกาศของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ติดตามตรวจสอบระบบประกันคุณภาพและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามประกาศกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 เป็นบาทหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพและการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

องค์การมหาชน (สมศ.) หนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับแต่การประเมินครั้งสุดท้าย หลักธรรมที่นำมาใช้สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่นี้ได้แก่ กัลยาณมิตรธรรม 7 หรือคุณธรรม 7 ประการ (อง.สตตก. (ไทย), 23/3757) ได้แก่ 1) ปิโย ความน่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีโย น่าเจริญใจ 4) วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกฺขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ 6) คมภีรณฺจ กถ กตฺตา แดงเรื่องล้าลึกได้ 7) โน จฺภูฏาเน นโยชเย ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสียหรือเรื่องเหลวไหล ความเป็นกัลยาณมิตรในภาพรวมนี้ มีความมุ่งหมายไปที่วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพ ผู้ที่ทำหน้าที่พึงตระหนักและศึกษาหาความรู้โดยเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสถานศึกษา มีความรู้จริง มีความหนักแน่นในการที่จะหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หนักแน่นกับหลักฐานที่เกิดจากการสังเกต สัมภาษณ์ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างแท้จริง มีจรรยาบรรณ สามารถประมวลข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปภาพรวมให้ข้อเสนอแนะที่ดีต่อการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นกัลยาณมิตร สามารถสื่อสารนำเสนอในเชิงพัฒนาตามข้อมูลเชิงประจักษ์ตามหลักวิชาการ และที่สำคัญคือผู้ที่ทำหน้าที่นี้ต้องมีความสุภาพ มีเมตตา เปิดกว้างทางความคิดต่อการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพได้ข้อมูลที่แท้จริง นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

สรุป

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) เป็นระบบเครื่องมือในการปฏิบัติการกิจหลักของสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลด้วยการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เพื่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของดัชนีชี้วัดระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา สังคมเชื่อมั่นว่า สถานศึกษาจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงตามความมุ่งหวังของสังคม สถานศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ดังนั้นการนำหลักพุทธธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษาจึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะหลักธรรมมาภิบาล ได้แก่ หลักนิติธรรม ที่ทุกคนต้องเคารพกฎหมาย เข้าใจข้อบังคับและยอมปฏิบัติตาม หลักความโปร่งใส ซึ่งทุกคนต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันสามารถตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ แสดงความคิดเห็นได้ หลักความรับผิดชอบ ใส่ใจทุกปัญหา แก้ปัญหาร่วมกัน หลักคุณธรรม โดยยึดถือในความดีงาม และหลักความคุ้มค่า ในการจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดของตนเอง และหลักพุทธธรรมอีกข้อหนึ่งได้แก่ หลักอริยสัจ 4 ซึ่งจะเป็นตัวประเมินคุณภาพของการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะลำดับแรกเราจำเป็นต้องรู้สภาพปัญหาของ

สถานศึกษาของตนเองให้ดีที่สุดเสียก่อน เมื่อพบปัญหาแล้วหาแนวทางการแก้ไข ซึ่งตรงกับหลักนิโรธ ที่เราต้องค้นหาต้นตอของปัญหา และแก้ไขปัญหามาตามหลักของการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพโดยใช้มรรคมีองค์ 8 ประการ โดยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในหน่วยงานของตนเองก่อน สร้างกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และมือทำงานเป็นทีม และร่วมแรงร่วมใจกันอย่างพยายาม โดยให้มีจิตใจจดจ่ออยู่กับการแก้ปัญหานั้นๆ ซึ่งเป็นกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักพุทธธรรมอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก หน้า 3 (23 กุมภาพันธ์ 2561).
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. เรียกใช้เมื่อ 23 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.moe.go.th//> แผนการศึกษาแห่งชาติ-พ.ศ. 2560.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. *ราชกิจจานุเบกษา*. (2542). เล่ม 116 (ตอนที่ 63ง).
- ศูนย์เครือข่าย สมศ.มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. (2559). *การประกันคุณภาพการศึกษามีกระบวนการอย่างไร?*. เรียกใช้เมื่อ 25 ตุลาคม 2563 จาก <https://1th.me/pnOEE>.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2562). *พุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 53. กรุงเทพมหานคร : ม.เอเชียอาคเนย์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). *กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. เรียกใช้เมื่อ 23 สิงหาคม 2563 จาก <http://web.krisdika.go.th/law>.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. เรียกใช้เมื่อ 23 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.local.moi.go.th/law90.pdf>
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). *หลักสูตรการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการพัฒนามาตรฐานผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาตามรูปแบบแนวทางการประเมินแนวใหม่และกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.